

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre — 16 kor.
 Negyedévre — 4 „
 Helyben házas hordva:
 Egész évre — 20 kor.
 Negyedévre — 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre — 24 kor.
 Negyedévre — 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétig és
 kedd utáni napok kivételével.

Érkezéskor és kiadóhivatal.
 Nagyvárad, Apáca-utca 2.

A szerkesztőség kérésre visszaküldi
 vagy megőrségre nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, október 15.

Magyargyűlés.

Indítatva fajszeretetem által lesza-
 vartam Csordás János ügyvéd urra, aki
 a belényesi kerületben, mint román nem-
 zetiségi párti jelölt lépett fel annak ide-
 jén. El voltam határozva, hogy bármi le-
 gyen szavazatom következménye, el fogom
 viselni becsülettel, jellemes polgárhoz
 méltóan.

Mint pártom rendületlen hive, nagy
 felháborodással ítélem el egyik román
 lelkész eljárását, aki tanár létére a füg-
 getlenség jelölt mellett sorompóba lépett
 s hirdette, hogy Magyarországon olyan
 programot felállítani, melyre a magyar-
 ság közül senki nem szavazhat, valóság-
 os csapás. Elítéltem mindazokat, akik a
 románok közül a nemzetiségi jelöltekre
 nem akartak leszávozni.

Miért tettem én ezt?

Azért, mert azt mondták nekem, hogy
 veszélyeztetve van a román nyelv és a
 román egyházak összes jogai, mert ha
 hatalomra jut a koalíció, összes nemze-
 tiségi jogainkat el fogja kobozni.

A román nemzetiségi párt pedig azt
 hirdette, hogy e jogokat meg fogja vé-
 delmezni, tisztán, becsületesen komoly
 férfiakhoz illő módon.

És most azt kell hallanom, hogy a
 román nemzetiségi párt az általános vá-
 lasztói jog kivívása céljából szövetségre
 lépett a szociáldemokrata párttal.

Ez pedig azt jelenti, hogy a román
 nemzetiségi párt, az ő eddigi fenntartóit
 és önzetlen támogatóit, a papokat telje-
 sen kiszolgáltatja a szociálista zsidó le-
 gények csufolódásának, piszkolódó rágál-
 mainak. A román nemzetiségi pártnak
 tehát nem kell se Isten, se haza, se val-
 lás, se tisztesség.

Mert aki a szociálistákkal szövetkezik,
 annak türnie kell, hogy kerületében az
 elvtársak szabadon izgathassanak, szaba-
 don gyalázhassák a vallást, az egyházat,
 a hitet, a papságot, a hazát, a családot,
 szóval mindazt, amit a román nemzeti-
 ségi párt szolgálni és védeni megígért.

A ki a szociálistákkal szövetkezik,
 annak védelmeznie kell a szociálista nép-
 bolondító legényeket és minden munka-
 kerülő proletárt, aki a szociáldemokrácia
 nevében össze-vissza beszél mindent.

A román nemzetiségi párt hiába be-
 szél arról most már, hogy a szövetkezés
 csak az általános választójog érdekében
 történik, mert ahová bármily réven a
 szociáldemokrácia magát beveszi, onnan
 kivonulni nem szokott.

És ha egyszer közöttünk a szociál-
 demokrácia apostolai szóhoz jutnak, örül-
 tek volnának, ha kimennének. Nagyon

is okosak ők ahhoz, hogy elveiket a mi
 szegény tudatlan és elégedetlen népünk
 körében elterjesszék.

Belényes városa a napokban vette
 be a maszlagot. Jancsó Károly várme-
 gyei aljegyző szabadon izgatott a városi
 vendéglő nagytermében minden fennálló
 rend és tekintély ellen. Szabadon fejte-
 gethette nem csak az általános választói
 jog üdvös voltát, hanem a szociáldemok-
 rácia tanait is.

És ha a román nemzetiségi párt
 vezetősége megjelent e népgyűlésen, me-
 lyet egy pincér legényből álló »pártve-
 zetőség« hívott össze, abból mindenki
 azt fogja következtetni, hogy a román
 nemzetiségi párt előtt becsesebb az ál-
 talános szavazati jog és a zsidók szövet-
 sége mint az Isten, a haza, meg az az
 egyház, amelynek szolgálói elég meggon-
 dolatlanul támogatják.

A belényesi kerület román intelligen-
 ciája, különösen a papság és a tanári
 kar nagy része tehát az Isten és haza
 megtagadóival szövetkezve küzd a »nem-
 zetiségi«-nek immár csak gunyból ne-
 vezhető klikk érdekében. Jól néz ki na-
 gyon ez a szövetkezés.

Tisztán látom most már, hogy az az
 aktivista párt, amely oly nagy garral
 hazafiaskodott eddig, semmi egyéb, mint
 egy könnyelmű és meggondolatlan pol-
 gárokból álló vallástalan szövetség a ro-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A fogakról.

Írta: dr. Deákné H. Zsuzsa.

Senki sem tagadhatja, hogy a fogak az
 arc egyik díszét képezik, melyek első pillanatra
 elárulják, hogy tulajdonosuk kellő ápolásban
 részesíti-e és hogy rágási képességek megtelele-
 e a gyomor kivánalmainak? Mert utóbbi ép oly
 lényeges mint a szépség iránti érzékünk, mivel
 a kevésbé szép arc is megnyeri a szem-
 lélőt, ha mosolygás közben jól ápolt gyógy-
 sort látat, ellenben a legklasszikusabb vonások,
 vagy mondjuk: bármily bájos arc is elveszti
 vonzerejét, ha kicsorbult rosszul ápolt fogak
 tűnnek elő.

Ha ezen fogalmakkal tisztában vagyunk,
 csodálkozunk kell a fogászat iránti közönyön,
 melylyel még most is az intelligens osztályban is
 találkozunk. Pedig a legtöbb oly esetben, midőn
 a rossz fogképzés a gyermekkorra vezethető
 vissza, egyenesen a szülőket vagy azok helyet-
 tessét okozhatni, kik részben közöny, sok rész-
 ben pedig kellő felfogás hiány miatt úgy véle-

kednek, hogy a fogorvos többet árthat, mint a
 mennyit használhat és nem gondolják meg,
 hogy az esztétikai hatáson kívül (mely kivált
 leánygyermeknél, kinél csinos bajusz reménye
 sem potolhatja a fogak hiányos voltát) mily
 fontos tényező a jó rágó képesség.

Hány ember szenved idült gyomor bajban
 nem csak azért, mert eledelét nem képes meg-
 rágni, hanem mert korhadt fogainak örökös tör-
 mellékei az ebből eredő rossz nyállal vegyülve
 a gyomorba jutnak és az emésztési képességet
 — kétségen kívül — zavarják.

A fogbetegségek ép oly régiiek, mint az
 emberiség maga, mivel már Aesculapius is
 ismerte és Hippokrates fogbetegségekről és
 elefántcsontból faragott műfogak arany sodrony-
 nyal való megerősítéséről is írt.

Az egyiptomi ásatások alkalmával több elő-
 kelő mumia szájában találtak arany tömeteket
 (plomb) és műfogakat. A kínaiak fogművészete
 szintén az ókorba vezethető vissza és ezek,
 mint minden ujitásnak ellenségei, a foghuzás-
 nál is a régi szokást tartották meg, a mennyi-
 ben a fogakat nem mint a civilizált népnél
 finom fogókkal, hanem az erre a célra
 begyakorolt hüvelyk- és mutató ujjal húzzák ki

és ha az ilyen fogművész urat a természet nagy
 térfoglalalatu végtagokkal látta el, ha mégannyi
 apró csengetyűvel ellátott dobszóval is ajánlja
 fel szolgálatkészségét, bizony alig van okunk a
 pici (?) száju kínai nőket fogművészeik miatt
 irigyni. De még nem is kell ily hosszú ten-
 geri utat tennünk, hogy az ily háborzongató
 értelmetlenséget megfigyelhessük. A szép bihari
 hegységek közt lakó román népnél fogfájás
 esetén az asszonyok is segítenek egymáson, oly
 formán, hogy ha a fogfájás a puskaortól vagy
 tömjéntől nem szűnik meg, akkor közülök a
 legügyesebb, rendszeren a kovácsné eléveszi a
 harapófogót és jóhiszeműleg huz — ha a nem
 épen ügyes fogó nem elégszik meg tágas kely-
 hébe csak egy fogat zárni — hát kijönnek a
 mellette valók is.

Az ily akaratlaul tömeges huzások arány-
 lag nem is oly gyakoriak, mivel a tömjén leg-
 több esetben megteszi romboló hatását, persze
 hogy tönkre teszi a tömjénnel elkerülhetetlenül
 érintkezésben jövő szomszédos fogakat is.

A római korból ép oly biztos adatok van-
 nak a fogak kezeléséről, mint arról, hogy a
 középkor művelt és tehető osztálya fogbajával
 Párisba sietett, mely város akkor egyedül állott

Mindenkinek a saját érdeke a vétel!

Fekete Sas épületében levő fiók üzletem lebontása miatt rövid időn belül megszűnik. Az összes raktáron levő **dívat, kelmék, selymek, fehérneműk, vásznak, szőnyegek, függönyök, paplanok**, valamint az összes **női és férfi divatcikkek** rendkívüli olcsó árak mellett adatnak el.

Czillér Imre fiók áruháza, Nagyváradon. Fekete Sas épületében.

mán nemzetiségi jogos igények diszkreditálására, és így komoly figyelembe vételre igényt nem tarthat soha.

Ha a román nemzetiségi párt, melynek elvei mellett 40,000 szavazatot adtak le az elmúlt választás alatt, a szociáldemokrata agitátorok segédleme nélkül az általános szavazati jog mellett kellő súlylyal magát érvényesíteni nem bírja, akkor ebbe a pártba tovább is bizalmat helyezni gyerekekhez sem méltó dolog. Már maga az a körülmény, hogy a nemzetiségi tuzó politikusok magukat egyenrangúakká teszik a Jakabokkal, mutatja, hogy e vezérekben sem politikai tájékozottság, sem kellő lelkiismeretesség nincsen. A magyarság eddig ellenünk csak sovinizmusból harcolt. Mi legalább így fogtuk fel. De ha most azt látja, hogy mi a szociáldemokratákkal egy gyékényen árulunk, hazafiságból és a vallás megvédése céljából is kettőzött erővel fog küzdeni.

Mi szükség volt ezt provokálni éppen most?

Minden hatalom és erő ma a magyarság kezében van, akár tetszik ez nekünk, akár nem.

Mi jogokat, a jogok kiterjesztését várjuk magyar testvéreinktől. Hát ugyan ki lesz örült a mi aspirációink becsületességében hinni, ki lesz futó bolond nekünk a helyzetet türethetővé tenni akkor, ha mi szociálista allűrökkel és szövetezésekkel kompromittáljuk magunkat?

Mi célja van tehát ennek a szövetezésnek egyéb, mint kifejezni azt az éretlen gyűlöletet, melylyel némelyek a magyarok iránt viseltetnek! Zavart akarnak csinálni, hogy az államkormányt bátor erőszakosságok elkövetésére provokálják. Zavart akarnak, hogy feltámasztani segít-

sék a szabadelvű uralmat és szolgálatot tegyenek az osztrák centralizáló politikának.

Hogy a szegény falusi papság, a román iskolák, a román vallásfelekezetek mily szomorú helyzetbe fognak jutni, ha a provokált magyarság ránk teszi a kezét, azzal Csordás és Cozma urék nem törődnek. Nekik Jancsó ur a prófétájuk és Bokányi meg Izrael Jakab a vezérek. A szegény nép hadt pusztuljon!

Pedig nagyon jó volna a tüzzel nem játszani.

Ha a románságba bebocsátjuk a szociálista apostolokat, nem lesz hatalom elég megfékezni a tudatlan népet és jaj lesz itt minden uri embernek!

A román papság tudni fogja most már, kik az ő ellenségei és elámitóival le fog számolni minden esetre.

A választói jog kiterjesztéséről törvényjavaslatot vártunk. Wekerle nagyon de nagyon hibázott, hogy ezzel nem sietett és a dolgot huzza-vonja. Minden késelelem most már a szociáldemokraták malmára hajtja a vizet. Es azoknak, akik ettől a forradalomtól féltik a nemzetet, kényszeríteni fogják rá a kormányt, hogy a népámitóknak utját elzárja. Ha ezt nem teszi a kormány, a maga őszinteségét teszi kétségessé. Ez pedig végzetessé lesz magyarokra és románokra egyaránt.

En levontam a következményeket magamra nézve. Becstelen dolognak tartom, hogy román ajku polgár csak pillanatig is szövetezzék hazája, Istene és vallása letipróival. Akik azt hirdették, hogy a magyarok leveszik tempioaikról a keresztet, ime most maguk hívják segélyül a vallásgyűlölő szociálisták — Istentük is hazájok ellen.

a fogművészet terén, bár valószínű, hogy az olaszok hozták oda a Medici-ekkel egy időben. Később Angliában és Németországban is elterjedt e tudomány és onnét áthozták Ausztriába és hozzánk és most mintegy műveltségi foka bár mely kisvárosnak, ha ott fogorvos is megélhet.

Akár hány esetben egyetlen fog hiányával is már szenved a rágó képesség, minek következtében gyomorhajók idézhetnek elő.

Nagyobb mérvű csorbaságnál az álkapocs megváltozik, és az ilyen fogatlan egyének idő előtt már aggoknak látszanak.

Régi tétel, hogy fogak ápolása már a tejfogaknál kezdődjék és ha ezek romlani kezdenek, ép oly szükséges őket plombázni, illetve az üreget célszerű anyaggal betömni, mint az állandó fogakat, nem csak fájdalom elhárítása céljából, hanem mert a második fogzásra nézve igen fontos tényező, hogy az iny a rossz fogak által történhető betegségtől megóvassék.

Itt mindjárt felemlitem, hogy a néphit egy harmadik fogzáról is beszél, mely azonban abban leli magyarázatát, hogy fölötte ritka esetben a gyermek foggal jön a világra. Shakespeare III-ik Rickardot említi ilyennek, Curius Manius Róma egyik legbölcsebb vezére a Dentatus mellék nevet állítólag azért kapta, mert foggal jött a világra, a chronika még feljegyzi Mazarint, XIV. Lajost és a forradalom nagy szereplőjét Mirabeau-t.

Az ilyen veleszületett fogak azonban egy-két nap múlva kihullnak. Átlag csak egy tej- és egy állandó fogzás létezik s mivel e két fogzás szoros összefüggésben áll egymással, dacára hogy a tejfogak rövid ideig maradnak működésben, gondos figyelmet igényelnek a

szülők vagy nevelők részéről, mert nem szabad elfeledni, hogy nem csak diszszolgálatra kellenek a fogak; mivel az emésztés jó vagy rossz volta is a rágó képességtől függ.

Számtalan operationak voltam tanuja a boroszlói egyetem fogászati osztályán, hova nem csak a »nép« de a legjobb osztályhoz tartozó szülők is bizalommal viszik gyermekeiket és Németországban már nem képzelhető az utolsó munkás sem, kinek ne volna tudomása a fogak fontosságáról, mivel már az iskolában figyelmessé teszik reá. Kivánatos, hogy a mi édes magyar hazánkban nem csak a toilettel igyekezzünk a művelt nyugatot utánózni, hanem testünk és első sorban szánk, illetve fogaink rendben tartásával!

A történetirő följegyzí, hogy Perikles nem annyira felséges érdemeiért, mint inkább ellenállhatatlan varázserejű hanglajtése által nyerte meg Athen népe hódoló szeretetét és ebből következtethetni, hogy fogai nem hiányozhattak, — mert p. o. hogyan képzelhető el Petőfi a »Talpra Magyar« szavallatával — fogak nélkül? És Kossuth a szabadságharc leveretése után idézhetett volna oly gyújtó hatást Hamburgban, Londonban és Amerikában tartott beszédei által, hogy azok is, kik talán szavai nagyságát megsem értették, könnyekre fakadva borultak le előtte. Lehetséges lett volna e világra szóló hatás első fogak hiányával? Nem! Hát ha férfiaknál ily nagy horderővel bír a fog — legyen az természetes, vagy műfog — mennyivel fontosabb tényező az a nőnél, kinek minden emancipáció dacára már a természet parancsolta feladata látható bájjal bírni, mely ép fogok nélkül el nem képzelhető.

Ide nem szolgabírák és zsandárok kellenek, hanem — jó megfigyelő orvosok.

A román nép a saját vérenek meghibbant árulói ellen csak a koalíció kebelében találhat menedéket, amelytől csak egyet kérünk: méltányosságot és szeretetet.

D. V.

román ajku választó.

A király Budapesten. Bécsből jelentik, hogy osztrák politikai körökben elterjedt hírek szerint a király november első napjaiban hosszabb tartózkodásra Budapestre érkezik. Az uralkodó Gödöllőn fog lakni. Utazása a delegáció ülésével van összekötöttesben, de a király a karácsonyi ünnepekig Budapesten marad. Ez alatt az idő alatt több udvari ünnepséget rendeznek.

A képviselőház bizottságából. A képviselőház pénzügyi bizottsága holnap ülésezik a Kossuth Ferenc által a Ház elé beterjesztett törvényjavaslatok tárgyában. A javaslatokkal előzetesen a többi szakbizottságok is foglalkoztak. Beható megvitatás alá került az iparfejlesztésről szóló törvényjavaslat, amelyre vonatkozólag több módosítást indítványoztak. Hir szerint e módosítások előtt a kormány sem zárkózik el. Polónyi miniszter is két rendű módosítást ajánlott a javaslatban, amelyet a bizottság egyhangulag magáévá tett. Az iparfejlesztés törvényjavaslatával a képviselőház közgazdasági bizottsága is foglalkozott Hellebranth képviselő elnöklése alatt. A bizottság tárgyalásán részt vettek Kossuth és Polónyi miniszterek és Szterényi államtitkár. A javaslatot Nagy Emil dr ismertette és ajánlotta elfogadásra a bizottságnak. A javaslat pénteken érdemi tárgyalás alá kerül a Házhoz. A pénteki ülést megelőzőleg szerdán a Ház formális ülést tart, melyen az előadók a bizottságilag letárgyalt javaslatok felől már jelentést tesznek, úgy hogy a pénteki ülésre napirendre tűzhetők legyenek. A Ház plénuma először az iparfejlesztésről szóló javaslatot veszi tárgyalás alá, amely után nyilván a munkás biztosításról szóló törvényjavak tárgyalására tér át a Ház.

A költségvetési vita. A függetlenségi párt e hét végén tartja azt az értekezletét, melyen a költségvetést fogja letárgyalni.

A pápai zászlószínek. Németországban, de másutt is, az a vélemény van meggyökeresedve, hogy a pápai zászló színei a sárga-fehér. Ez tévedés. Karlsruhe-ból írja az »A. P.«-nek egy badeni tudósító, hogy ő Rómában felvette a pápai színek kérdését és azt a választ kapta, hogy pápai színeknek tartani a sárga-fehéret — nagy tévedés. Rómában az ily színű zászlót nem ismerik és a római nép ugyancsak bámulna, ha ilyen zászlókat pápai zászlók gyanánt látna kitűzve. Magában a Vatikánban, a hol a tudósító szintén tudakozódott, nem fogadják el a sárga-fehér szint pápai színeknek, hanem igenis a sárga-vörös-fehér szint. Ily zászlót látott a tudósító ott függni és illetékes helyen azt a nyilatkozatot kapta, hogy ez az igazi pápai zászlószín, vörössel a közepén sárga-vörös fehér. Tudósító felhívja Németország zászlókészítőit, hogy ezt a tájékoztatását a pápai zászlószínekről tudomásul vegyék és kövessék.

Puzyna bibornok visszavonulása. A „Kurier Lwowski” jelentése szerint Puzyna bibornok, krakói herceg-püspök, a ki tudvalevően Ausztria-Magyarország külügyminisztere megbízásából a conclavében Rampolla bibornok megválasztása ellen veto-t jelentett be, krakói püspöki állásáról le szándékozik mondani s állandó lakást Rómában akar venni. Már utódját is emlegetik *Sapieha* herceg-kanonok és *Pelczar* dr. przemisli püspök személyében. Papok tulbuzgóságának az államférfiak iránt való szolgálat készségben jó vége nem szokott lenni.

Előfizetési felhívás.

Uj évnegyed küszöbén állunk. Tizenkét esztendő multunk folyamán a fejünk fölött elszüht éveknek soha egyetlen egy szakát sem köszöntöttük annyira bizalomteljesen s a becsületes küzdelem munkasikerének oly erősítő öntudatával, mint ezt a mostani évnegyedet. A pozitív alkotások korszaka következett el a liberális éra jogfeladó kormányzata után. Az alkotó munka sikerében osztozni kell Magyarország keresztény közvéleményének is.

A nemzetek sorsát intéző Gondviselés, a magyarok Istene próbára tette a mi hűségünket s most a megaláztatások után lélekben megjutalmazta mindazokat, a kik a közélet különböző csatasoraiban megállották helyüket. Mi tollal küzdöttünk s hogy jó harcot harcoltunk nemcsak közönségünk ragaszkodása s kivált az uj-korszak örömapjaiban megnyilatkozó szimpátiája igazolja, hanem a közéletnek, főként a keresztény megújulás veszélyes munkálkodásával előkészített hatalmas etikai nivó emelkedése első sorban. A mi zászlónkat lobogtatják, ma a közélet méltó, igazi vezérei s akik a fórumon dominálnak, azokat az elveket hirdetik a melyekért a mi sajtónk munkáit valaha ömlőre vetették az igazság hóhérai.

Változott az idők járása. Mi azonban a régiiek vagyunk. Lapunk csonkítatlan egészében az, ami tizenegy esztendőn keresztül volt. Valljuk, amit *Prohászka* Ottokár székesfejvári püspök ajkáról is hallottunk legutóbb, hogy nekünk a sajtó nem üzérkedő vállalkozás, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missiót lelünk egész ideálmusával; legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen betölteni igyekszünk.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Zászlónk a Máriás-lobogó, rajta a kereszt s a keresztben tulipánkoszoru.

Fegyvereink a régiiek. Nyílt sisakkal küzdünk, a *tisztesseges harc modorában*. Szenzációkat nem hajhászunk. Pletykákban nem utazunk. Személykultuszt nem üzünk. Sem mások gyöngéiből hasznot nem huzunk. Elszánt harcunkban joggal számítunk a becsületes, hithű hazafias katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására*.

Felhívjuk előfizetőink figyelmét ehelyütt is arra a kedves meglepetésre, melyben a Tiszántul Naptárával lapunk minden előfizetőjét karácsonyra részesíteni fogjuk, még azokat is akik csak most az utolsó évnegyedben lépnek előfizetőink sorába. A Tiszántul Naptára nemes és kedves szórakozást fog nyújtani szépirodalmi részében előfizetőinknek, hasznos tájékoztató lesz és összefoglaló tárgyilagos történetét adja az 1906-ik év mozgalmainak és eseményeinek.

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatá-

sát, az előfizetési pénzeknek, valamint az esetleges hátralékok beküldését.

Előfizetési árak:

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

A »TISZÁNTÚL«
szerkesztősége és kiadóhivatala.

UJDONSÁGOK.

Tömeges gombamérgezés.

Városunkban hiába van legnagyobb ellenőrzés, hiába vannak a szigorú élelmi cikkek vizsgálatai, a gomba mérgezések évről-évre megismétlődnek. E mérgezéseknek nem az ellenőrzés, nem a felügyelet az oka, hanem maga laikus közönség. Hiába van minden figyelmeztetés a rendőrségnek, azért a gombás kosaras asszonyok mindig sikeres vásárt csapnak, mert a közönség nem akar a piacra felmenni, hanem a házhoz bevitt árukat, talán mert olcsóbban kapja, meg veszi. Ez a közönségnek meg nem bocsájtható, hanem elítélendő, mert tudatlanságával önmagának egészségét teszi kockára.

Ilyen tudatlanságból eredő gombamérgezés történt tegnap. A mérgezés oly számmal adta elő magát, amilyen ez ideig még nem történt.

Egy eddig ismeretlen falusi idősebb asszony és egy fiatal leány árulták vasárnap a gombát. A gomba kosárba volt rakva és annak eladását nem a piacon teljesítették, hanem az utcákban házról házra járva adták el a laikus közönségnek.

Az árusítóktól gombát vettek: Vizvezeték-utcán öz. Klein Ignácné, a kinél 7 lelencházból való gyermek és 3 felnőtt leány van elhelyezve. A gombából öz. Kleinné és a 10 gyermek mindnyájan ettek és rövid idő mulva már mutatkoztak a mérgezési tünetek. A gyorsan segélyükre hívott orvos ellenmérget adott, melytől a megmérgeztettek jobban lettek. Kolozsvári-utcán Fried Hani vett gombát, melytől kivüle még Heléna nevű leánya, Katz Hermann és Berger Simon nevű vendégei is meglettek mérgezve. A mérgezések itt oly súlyos természetűek, hogy a megmérgeztetteket kórházba kellett szállítani. Ugyancsak Kolozsvári-utcán lett megmérgezve Reinhercz Mórné és November Pepi.

Olasziban a Szaniszló utcán a 39. sz. a. történt nagyobb gombamérgezés. Itt mintegy 19-en betegedtek meg a gombától. Nevezetesen Bohács Vince és felesége, valamint cselédje, továbbá Kiss István postatiszt s 3 gyermeke és egy cseléd leány, öz. Andriska Sándorné és 3 gyermeke. A többi mérgeztettek neveit nem sikerült megtudnunk.

A legutóbb elősoroltak állapota, mivel gyorsan hívtak orvost, nem veszélyes. Vasárnap, mikor e mérgezések történtek a piacon alig volt egy-két kis csomó gomba, melyek egészséges, ehető gombák voltak. Ezeket a városi orvosok megvizsgálták, tehát ez is a mellett bizonyít, hogy fenti árusok a hatóság

figyelmét kikerülve, házról-házra jártak és adták el mérges áruikat.

A gomba egyike a legveszedelmesebb gombáknak, az ugynevezett rokon bolondító gomba.

A mérgezésekről a városi orvosok jelentést tettek a rendőrkapitánynak, aki ez uton ismételtlen figyelmezteti a közönséget, hogy a házaló kofáktól gombát ne vásároljanak, mivel azt nagyobbbrészt nem ismerik és így a legnagyobb veszélynek teszik ki magukat.

A gomkaárusok kinyomozása végett a rendőrség megindította az eljárást.

* **Uj kanonok Esztergomban.** Az esztergomi káptalanban a Sujánszky Antal halálával megüresedett helyet — mint az *Esztergom* értesül — már betöltötte a király. Nagyprépost *Blünelhaber* Ferenc dr. olvasókanonok lett, a fokozatos előléptetés után megüresedett utolsó mesterkanokságot pedig *Andor* György dr. irodaigazgató kapta. A kinevezést legközelebb hozza a hivatalos lap.

* **Uj egyetemi tanár.** *Zubriczky* Aladár dr. esztergomi theologiai tanárt mint értesülünk a király ny. r. egyetemi tanárrá nevezte ki az alapvető dogmatikai tanszékre a budapesti egyetemen. *Zubriczky* az első volt, akit sub auspiciis regis avattak fel a budapesti egyetemen. Azóta a hittudományi karon nem is lett más királyi kintüntetéssel doktorrá avatva, mint *Pataky* Arnold, a váradi egyházmegye fiatal tagja. *Zubriczky* kinevezése legközelebb jelenik meg a hivatalos lapban.

* **Az irodatiszti állás.** Említettük, hogy a közgyűlés *Urbanovszky* elhalálózása folytán megüresedett irodatiszti állásnak a betöltését elhatározta. Erre az állásra a napokban kaptuk meg a pályázati hirdetést, melyet az alábbiakban közlünk:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1906. évi október hó 11-én és folytatva megtartott ülésében kelt 337. számú véghatározata értelmében az elhalálózás folytán megüresedett I. osztályu, ennek betöltése folytán esetleg üresedésbe jövő II. od oszt. irodatiszti, esetleg üresedésbe jövő irnoki állásokra ezenel pályázatot hirdetek. Az I-ső oszt. irodatiszti állás a szervezeti szabályrendelet 216. §. II-ik pontja értelmében 1200 korona fizetés és 340 korona lakbérilletményvel van javadalmazva és nyugdíjjogosultsággal egybekötve. A jelzett állások a november havi rendes közgyűlésen választás utján fognak betölteni. Felhívom mindazokat, akik a fennebb jelzett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, miszerint szabályszerűen felszerelt pályázati kérvényüket Méltóságos Glac Antal főispán urhoz, mint a kijelölő választmány elnökéhez címezve a polgármesteri hivatalhoz november hó 2-ikának délutáni 5 órájáig annyival is inkább adják be, mivel a későbbben érkező pályázati kérvények figyelembe vétetni nem fognak. Nagyvárad, 1906. évi október hó 14-én. *Rimler* Károly, polgármester.

Természetes, hogy ezt az állást előléptetéssel ugyan, de választás utján töltik be. Az első osztályu állásra *Mertz* József és *Sólyom* Gyula pályáznak. A második irodatiszti állásra két irnok pályázik, a kik többé-kevésbbé mind régi alkalmazottai a városnak. A megüresedő irnoki állásra az érdem *Tóth* Ferencet predesztinálja, a ki havidijas minőségben kilenc éve intézi a város aktáit szorgalommal és példás lelkiismeretességgel. Ezeknek a választásoknak azonban van egy átka, a mely végtelen terhet ró a törvényhatóság tagjaira, de különösen a pályázókra: — a kilincselés. És már — kopnak a kilincsek.

* Tisztelgés az új táblai elnöknél.

Nagyvárad kir. törvényszék és a hatósága alá tartozó járásbírók vasárnap, e hó 14-én, d. e. tisztelegtek Szentkereszthy Zsigmond báró táblai elnöknél. Az új elnököt Bary József törvényszéki elnök üdvözölte, mire Szentkereszthy hosszabb beszédben válaszolt. A kir. ügyészség is vasárnap tisztelgett Virág Béla kir. ügyész vezetése alatt. Az új táblai elnök hivatalba lépéséről értesítette az igazságügyminiszter az összes kir. főügyészségeket, a budapesti korona ügyészséget, a kerületéhez tartozó törvényszékek elnökeit, az aradi és nagyvárad ügyvédi kamarák elnökeit, az aradi és debreceni közjegyzői kamarák elnökeit. Ertesülésünk szerint Szentkereszthy az első polgári tanács és a büntető tanács elnökeként fog működni.

* A megye rendkívüli közgyűlése.

Biharvármegye holnap rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlés tulajdonképeni tárgya lesz Rákóczi és bujdosó társainak temetésére megyei képviselők felkérése és temetés napján rendezendő ünnepség megállapítása. Holnap fogja megállapítani a közgyűlés azt is hogy a kassai ünnepségen kik fogják a vármegyét képviselni. A közgyűlés délelőtt 10 órakor veszi kezdetét és a megyeháza nagytermében lesz megtartva Glac Antal elnöklete alatt. Ez alkalommal fogják a megüresedett megyebizottsági tagok helyeit betölteni, mely választás útján fog történni. A közgyűlés mindkét tárgya igen érdekes és valószínűleg a bizottsági tagok tömegesen fognak részt venni azon.

* **A kassai püspök a Rákóczi ünnepéről.** Fischer Colbrie Agost kassai püspök körrendeletet intézett egyházmegyéje papságához, melyben arra hívja fel őket, hogy a kassai Rákóczi egyházünnepélyen minél számszerűbben vegyenek részt. Elrendelte, hogy ahol a drága hamvakat szállító vonat utközben meg áll, az összes harangokat megkondítsák. Október 29-én pedig az egyházmegye összes templomaiban gyászünnepséget tartanak, a melyre az összes hatóságok, testületek és iskolák meghívassanak. A Rákóczi ünnepség tárgyában egyházmegyéje papságaihoz és híveihez *Firczák* Gyula munkácsi püspök is körrendeletet intézett.

* **Polónyi és a bírák.** A Bud. Tud. jelenti: Az igazságügyminiszterium költségvetésére, különösen a bírák és bírósági hivatalnokok helyzetének javítását célzó költségvetési tételekre vonatkozólag egyes lapokban részint hézagos, részint elterjedt adatok tétettek közzé. Polónyi Géza igazságügyminiszter, mint eddig, úgy ezután sem tartja szükségesnek ezeket az első tekintetre is céltatosaknak felismerhető híresztelésekre reflektálni, mert a költségvetésre vonatkozóan előterjesztését első sorban a képviselőházban, illetve a költségvetési tárgyalás előkészítésére hivatott pénzügyi bizottságban kívánja megtenni.

* **Keresztény-szociális kurzus Székelyudvarhelyt.** Az imént lefolyt katolikus nagygyűlés egyik elsőrendű örvendetes hatásának kell tekintenünk azt a keresztény-szociális kurzust, mely *Székelyudvarhelyt* az ujonnan restaurált, plebánia-templom fölszentelésével kapcsolatosan fog lefolyni október hó 21. 22. és 23-ikán. Ugy tudjuk, hogy ez az első keresztény-szociális kurzus, melynek színhelye a Székelyföld Ott lesznek: *Prohászka* Ottokár dr. székesfehérvári püspök, aki a templomszentelést végzi, *Giesswein* Sándor, *Nagy Emil*, *Ujron* Gábor orsz. képviselők, *Szentiványi* Károly, *Huszár* Károly, *Haller* István és *Scalancy* Andor, a keresztény-szociális ügy-e lelkes apostolai. Már maga e névsor mutatja a kurzus érdekes voltát s azok az előadások amiket tartani fognak,

bizonyára nem lesznek pusztában elhangzó szavak, de a székelység érdekében üdvös munkára szíveket termékenyítenek.

* **Jogakadémiánk ifjusága a Rákóczi-ünnepen.** A jogakadémia ifjusága tegnap népes gyűlést tartott, s megbeszélte azt a módzatot, hogyan vegyen részt a kassai Rákóczi-gyászünnepélyen. Négy hivatalos kiküldöttet választott s akikhez még az ifjuság köréből számosan fognak csatlakozni. Hivatalos kiküldöttek: Fekete Ferenc, Mezey Gyula, Porubszky Gyula és Tunyoghy Lajos.

* **Kinevezés.** A m. kir. vallás- és közoktatásügyminiszter, *Winkler* Lajost, a nagyvárad községi polgári fiu iskola igazgatóját, a nagyvárad állami kisdudóvoda felügyelő bizottságához *rendes taggá* nevezte ki.

* **A csokonyai Kossuth és Széchenyi-szobor leleplezése.** A somogy megyei Csokonya község hazafias polgársága 1898. év tavaszán, a nagy idők ötvenedik évfordulóján, elhatározta volt, hogy szobrot állít a nemzet atyjának, Kossuth Lajosnak, és a legnagyobb magyarnak, gróf Széchenyi Istvánnak. Testületek és egyesületek, magánosok és a környékbeli községek adakozásaiból összegyűlt a szoboralap, a szobrokat elkészítették és vasárnap leleplezték le nagy ünnepségek között. Az ünnepély fényét emelte, hogy azon megjelent Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter, valamint a Széchenyi-család több tagja is.

* **Debreczen a közjótékonyaságot és közművelődésért.** Debreczen város mérnöki hivatalában serényen dolgoznak két létesítendő középületen, melyek közül egyik a közjótékonyaságot, másik a közművelődést lesz hivatva szolgálni. Debreczen *közkórháza* pavillon rendszerben épült hatalmas befásított s parkirozott területet foglal el a város nagyerdő felőli részén. A város most új pavillonok építését rendelte el, hogy kényelmesebben lehessen elhelyezni a szenvedő embereket. Másik nevezetes középületének készül Debreczen városának egy hatalmas *kulturpalota*, melyben a város muzeuma is állandó otthonra fog találni. A két nagyszabású építkezés újra Debreczen kulturális fejlődésének és humánus érzelmeinek lesz hirdetője.

* **Rákóczi szobra Kassán.** Kassa város törvényhatósága még 1894. év május 17-én tartott közgyűlésén elhatározta, hogy II. Rákóczi Ferenc fejedelem emlékének megörökítésére országos adakozás igénybevételével Kassa város területén lovasszobrot emel. A gyűjtés meg is indult, de annak eddigi eredménye nem nyújt módot ahhoz, hogy Kassa város a nagy fejedelem emlékéhez méltó szobrot emelhesen. Az a tény, hogy a fejedelem hamvai a város falai között fognak örök nyugvó helyet találni, aktuálissá teszi, hogy a gyűjtést a szoboralap javára újból megindították Kassán, mert hisz immár nem helyi, hanem országos érdeket képez, mondhatni talán, hogy a nemzeti becsület követelménye az, hogy Kassán, ahol a hamvai nyugosznak, olyan szoboremlék hirdesse Rákóczi dicsőségét, amely méltó hozzá és méltó a nemzethez. A gyűjtést meg is indították s remélhető, hogy a magyar közönség hozzá fog járulni az eszme megvalósításához.

* **A pótdadókat nem fizetik.** A számvevőség jelentést tett az alispánnak, hogy a vármegyei pótdadók és járulékok nem folynak be rendszeresen. Az alispán e jelentésre rendeletet adott ki valamennyi főszolgabíróknak, hogy a hátrányos adókat rövid időn belül hajtsák be. A főszolgabírák most fogják megkapni a rendeletet, melyet az előjáróságok útján fognak foganatosítani.

* **Az Irsay ügy fejleménye.** Irsay Kolozsvári ref. lelkész ismeretes ügyében legutóbb szenzációs fordulat állott be. Irsay hívei ugyanis szombaton este gyűlést tartottak, a melyen a gyűlés többsége elhatározta, hogy az ügy huzódó bonyodalma miatt vallást cserél. E végből egy küldöttség legközelebb fel fogja keresni Majláth Gusztáv erdélyi püspököt, hogy bejelentse a róm. kath. egyházba való belépése szándékát. Egy másik küldöttség Bánffyot fogja felkeresni Budapesten a végből, hogy tőle Irsaynak Kolozsvárra leendő visszahelyezését kérje. Ez a küldöttség Budapestről visszatérteben Kun Bertalan superintendenst is fel fogja keresni Irsay visszahelyezése végett és ha utanjárásuk eredményre nem vezetne, elhatározásuk szerint ők is kilépnek a ref. egyházból.

* **A pincériszkola ünnepe.** A pincériszkola megnyitó ünnepére már az este számos vendég érkezett városunkba. A vasútállomásonál a rendezőbizottság több tagja fogadta őket szíves, magyaros vendégszeretettel. A megérkezett vendégek tiszteletére ismerkedő estélyt tartottak a Bazar vendéglő helyiségében, ami vidám hangulat közben belenyullott a késő éjszakába. A megnyitó ünnepséget ma tartják a már közölt program szerint.

* **A leszállított telefondíj.** Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter e hónap végén terjeszti be a telefondíjak leszállításáról szóló javaslatot. A terv szerint — mint jelentik — a telefondíjat egy hónapra 25 koronáról 16 koronára szállítják le.

* **Leégett falu.** Iglórol jelentik, hogy a szomszédos Párisháza falu teljesen leégett. A kár félmillió.

* **Lányok önképzőköre.** A debreceni *Szvetits*-zárda leánynevelő intézet önképző- és segítő-köre sikereiben gazdag fejlődésről tesz tanubizonyosságot. Amíg egyrészt a szépet, a művészeti, irodalmi érzéket fejleszti, másrészt gazdagon hódol a humanizmusnak is. A leányok önképző- és segítő-köre ugyanis két év alatt 7851 korona 64 fillért gyűjtött össze, holott csak a mult iskolai évben 2200 koronát fordított szegény gyermekek segítségére. Az egyesület most választotta meg új tisztikarát és különböző bizottságai, névszerint: szavaltat bíráló, ének bíráló, zongorajáték bíráló, hegedűjáték bíráló és dolgozat bíráló bizottságot. Az új tisztikar következőképpen alakult meg: Elnök: Eckensberger Ili. Alelnökök: Drumár Izabella és Majoros Margit. Titkár: Fényes Alice. Segédtitkár: Barna Mariska. Pénztáros: Strobl Mariska. Ellenőr: Friedmanszky Annus. Háznagyok: Gyórfi E. és Simay Matild. Es ezt az intézetet apácák vezetik! Es mégis mily sokszor és mily igazgatótanul hürölték meg már nem egyszer azokat a szerzetes nőket, kik egész életüket a haza ifju leányai nevelésének szentelik, még pedig egész önzetlenül!

* **Rákóczi-alapítvány.** Munkácsról jelentik, hogy *Schoenborn* Károly gróf, mint az egykori beregi Rákóczi birtokok tulajdonosa, nagy alapítványt tett Rákóczi hamvai hazaszállításának emlékére. A munkácsi állami főgimnázium internatusa részére 20 ezer korona alapítványt tett.

* **Nagyléta 60000 koronás kölcsöne.** Nagyléta község képviselőtestülete határozatot hozott, hogy a régi adósságának fedezetére és a felmerült községi közügyek rendezésére 60000 korona kölcsönt vesz fel. E kölcsön felvételére különösen az adott okot, hogy az utcák esős időben csak falákkal voltak járhatóak a nagy sár miatt. A képviselőtestület most elhatározta, hogy az utcákra járdát készített, melynek fedezetére 60000 korona kölcsönt vesz fel. A kölcsönügylet már meg van kötve a Pesti Hazai Takarékpénztárral,

csupán a megye jóváhagyását várja a képviselőtestület.

* **Nagy botrány egy löversenyen.** Párisból jelentik, hogy a tegnapi löversenyen óriási botrány történt. Az egyik futamnál, melyen több lónak kellett volna futnia hamis start következtében csak néhány ló indult el, még pedig a legrosszabbak, míg a többi, köztük a favorit állva maradt. Dacára ennek, a versenyt lefuttatták és egy teljesen ismeretlen outsider nyerte a díjat. Az olcsó hely publikuma rettenetes ordításban tört ki. Pillanat alatt áttörte a korlátokat, berontott az első helyre, elegáns hölgyek alól kirántották a székeket, amelyekkel útni kezdtek mindenkit. Oriási riadalom támadt. A tömeg ekkor ostrom alá fogta a totalizátor helyiségeket és be akart rohanni, a hivatalnokok védekeztek, majd össze akarták a pénzt szedni, de a csöcselék nem engedte, hanem betört és rabolt, amit lehetett. Aztán felgyújtotta az épületet. Mondják, hogy a pénztárban 300 ezer frank volt. A rendőrség nagy számmal kivonult és az állította helyre a rendet.

* **Szacsuvayták gyűlése.** A következő sorok közlésére kértünk fel: A »Szacsuvay Imre asztaltársaság« intézőbizottságának t. tagjait tisztelettel kérjük, hogy f. évi október hó 16-án (kedd) este 8 órakor, a »Bazár«-vendéglőben levő külön helyiségünkben tartandó bizottsági gyűlésen, (ott tárgyalandó ügyek fontosságánál fogva) teljes számban megjelenni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1906. október hó 15-én. Hazafias üdvözléssel: Zboray Gyula, t. elnök. Katona Mihály, jegyző.

* **Mátrai Lajos halála.** Budapestről jelentik: Mátrai Lajos szobrász-művész az iparművészeti iskola kiváló tanára, ma reggel hirtelen meghalt. Főbb alkotásai Izsó Miklós szobra a Kerepesi uti temetőben, Vásárhelyi Pál szobra Szegeden, Schweidel szobra Zomborban stb. Temetése az iparművészeti muzeumból történik.

* **Óvás a kamarai tagok választása ellen.** Augusztus 12-én tartották meg a kamarai tagok választását. A választás eredménye kivált a kereskedők között nagy recenziust keltett. E miatt már a választáskor történtek felszólamok. A bizalmi férfiak a választás ellen óvást emeltek a miniszternél, melyet a miniszter tegnap küldött le a városi tanácshoz, hogy tegyen jelentést az óvásban előadottakra nézve.

* **Házassági emléklapok.** A tüdővész elleni mozgalomba minden eszközt megragadnak, hogy az ellenmüködés annál erősebb legyen. Legujabban megengedte a belügyminiszter a József királyi herceg szanatóriumnak, hogy házassági emléklapokat bocsásson ki. A lapokat az anyakönyvvezetők fogják kezelni. A házasulandók ott vehetik meg 1 koronától feljebb összegért. A befolyó összeget a fent jelzett szanatorium javára fogják fordítani. Ez engedélyről tegnap körrendeletileg tudatta az összes hatóságokat a belügyminiszter.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett helyezték tegnap örök nyugalomra Csepreghy József megyei hivatalnokot. A temetésen jelen volt a vármegye tiszti- és kezelőszemélyzete teljes számmal, mely koszorút is helyezett az elhunyt fiatal törekvő hivatalnok koporsójára.

* **Ásatások Tasádfő vidékén.** A hegyes és völgyes tájon, Tasádfő vidékén, mely kedvező fekvésénél fogva valamikor félszke lehetett egy-egy jóbarátnak vagy ellenségnek, most ásatásokat ohajtanak megkezdeni. A régi idők felderíteni igyekvő csákány, ásó fogja felturni a földet hogy egy csak hagyományokból ismeretes korszakot világítson meg az örökké kutató ember előtt. Ez ügyben tegnap Ugrai József szombatsági lakos kérelmet adott be az alispánhoz, hogy engedje meg az ásatást.

* **Gyógyszertár Szentjobbon.** Szentjobbon ez ideig nincs gyógyszerár, holott a lakosok létszáma jóval meghaladja a megkívánt számot. Betegség esetén a nagy távolságban lévő Székelyhidra kellett a lakosoknak bemenni, mely közegészségügyi szempontból igen hátrányos volt. Most erre vonatkozólag Richter Antal kérelmet nyújtott be a megyéhez, hogy egy gyógyszerár felállítását véleményezze a belügyminiszter előtt. A kérelemmel a decemberi közgyűlés fog foglalkozni.

* **Erdő kihasználás.** A Loró, Ponor és Remec környékén elterülő óriási erdőcség csendjét rövid idő múlva felveri a sűrű fejszecsapások zaja. Az erdők tulajdonosa gróf Zichy Ödön ugyanis elhatározta, hogy az eddig hozzáférhetetlen rengeteget kihasználja. A faanyagot aztán az óriási rengetegen keresztül folyó sok patak, többek közt a Jád igába fogásával fogják a helyszínéről elszállítani. A mérnökség most dolgozik a víziművek tervén és már legközelebb a miniszter elé lesz terjesztve jóváhagyás végett. Mihelyest a terv leérkezik, azonnal megfogják kezdeni a munkálatokat.

* **Megszökött katonatiszt.** A 37-ik gyalogezred parancsnoksága értesítette a rendőrséget, hogy Bihary Sándor 37-ik gyalogezredbeli hadnagy ezredétől megszökött a körözletését kéri. A rendőrség a megszökött tiszt után, ki kisujjalui születésű, 25 éves, ev. ref. vallású, nőtlen, termete magas, arca hosszús, szemek kék, haja barna, orra hosszús, hegyes, bajusza beretvált, megszökésekor hosszú barna télikabátot, barna kockás szövetű ruhát, fekete puha kalapot s csugos tiszti cipőt viselt. A nyomozást elrendelte.

* **Megégett kisleány.** Pusztahodiselen Irinka Filiman negyedfél éves kis leánya, Szavéta tegnap délelőtt a falu határába ment 8 éves Mojsza nevű testvérével. A 8 éves fiú szalmából tüzet rakott és a tűz lobogó lángja mellett mindketten gondatlanul játszottak. A kisleány ruhája egyszerre tüzet fogott és néhány pillanat múlva egy égő fáklya volt a leánya. A fiú megijedt és elfutott, ott hagyva testvérét. Mikor szülei keresésére indultak már csak megszenesedett holttestét lelték a leánynak. Az esetről jelentést tettek a királyi ügyészségnek is, mely a gondatlan szülék ellen megindította az eljárást.

* **Öngyilkos kőműves.** Bihardiószegről jelenti tudósítónk, hogy Séri József odaváló kőműves tegnap önkéntesül vetett véget életének. Életuntagságból forgópisztolylyal a szájába lőtt és menten meghalt.

* **Találtak:** egy lópokrocót. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrségen.

Dénes Béla

china-ezüst gyári rak-
tára Nagyvárad, Bémer-
tér.

Iparművészeti ujdonságok, bronz és china-ezüst disztárgyak, használati cikkek. Evőeszközök a legtartósabb ezüstözéssel. Vendéglő, kávéház és szállodai berendezések. Cirzus ezüstfém tisztító.

EGYESÜLETEK.

* **Magántisztviselők gyűlése.** A nagyvárad magántisztviselők egyesülete ma este 9 órakor vita ülést rendez. Tárgy: A drágasági pótlék ügye. Előadó: Schwartz Izidor. Ezután kérjük a t. tagokat, hogy a vita ülésen mentül számosabban megjelenni sziveskedjenek.

IRODALOM.

* **Népnevelési Közlöny.** 3 ik száma ma jelent meg új alakjában érdekes és változatos tartalommal. Emberszeretet, Levél a slöjd-ről s Még egyszer a nagyváradi kiállítás című cikken kívül számos apróbb, eleven tollal írt közleményt találunk ebben a számban is.

* **Religió Tudományos, Társadalmi és irodalmi kath. folyóirat a következő tartalommal jelent meg:**

Három levél. II Platz Bonifác dr.-tól — Szervezte-e Krisztus az egyházat? II. Tauber Sándor dr.-tól — Megtorlás vagy javítás a büntető igazságszolgáltatásban Demkó György dr.-tól — Negatív pozitivizmus. II. Bangha Béla S. J.-tól. — II. Rákóczy Ferenc. IV. — Regény és theologia. III Szilvek Lajos dr.-tól. — Egyházi világkrónika. —y-la-tól. — Irodalom: Török Aurél dr az eolithokról. (Az őseMBER kérdése.) I. — Kármán Mór: Feminizmus és paedagógia. — A Hittanárok és Hitoktatók Országos Egyesülete. — Telefon.

SZINHÁZ.

A hét műsora.

Kedd: Kis herceg, operett.
Szerda: Valéni nász, színmű.
Csüt. tők.)
Péntek: } Vig özvegyek. Új operett.
Szombat: }
Vasárnap: }

Gyöngyélet.

— Bemutató előadás. —

A Gyöngyéletet mutatták be vasárnap este a színházban a jó ízlésű közönség egyenes megbotránkoztatására. A Szigligeti-színházban ennyi trágár ocsmányság és szemét sohasem volt összehalmozva. Helyenként a néző közönség és játszó színészek az arcátlan cselekmények látásán, a két és egyértelmű kifejezéseken elpirultak. Láttunk már szellemes pikantiát színpadon, de ennyire zabolátlan féktelenséget még nem.

Valóban csodálkozunk kell azon, hogy a színház igazgatósága megszerezte e darab előadási jogát. Pesten, a hol a közönség válogathat a színházakban, ahol a szórakozásoknak minden nemét ízlése szerint válogathatja meg, ott is kiírhatják, hogy: »csak dohányzóknak, de csak a legerősebb nikotint élvezőknek« — a mi színpadunkon azonban, a melyet a város óriási áldozatok árán létesített s a melynek homlokán »Szigligeti« neve ékeskedik, ott az ilyen trágár darabok előadása ellen a jóízlés nevében föl kell emelnünk tiltó szavunkat. Mi nem akarjuk a vezetőség üzleti ügyeit leszoritani, de egész jó indulattal mondjuk, hogy azért az összegért, amellyel e darabot megszerezte, tisztességes darabot is megvásárolhatt volna, mert ez a darab aligha megy még egyszer.

A darab hangjához, intenciójához méltó a tartalom is.

Ozv. Blandin D. Ombellesnének van egy művelt unokaöccse Jean Dubois, akit katonának vettek be. Az özvegy asszony meghívja az ezredet, aki meg is érkezik egyik hadnagya kíséretében. Étkezésre kerül a sor, de a crémet a szerelmes szolgáló és szolgáló, — a kit szintén besoroztak, — elsóztak. Az özvegy asszony művelt unokaöccse részére az ezredes protekcióját kéri, a cselédek pedig elbocsátja.

A második fölvonás a kaszárnyában ját-

szik le. Berukkol a két regruta. A szolgáló finoman, míg a művelt unokaöccsel durván bántak. Közbe az elbocsátott nő cseléd felkeresi társát s egy éjszakát tölt a kaszárnyában. Hogy az ezredes észre ne vegye, miszerint nő van a kaszárnyában, a női cseléd levetkezik a színen s katoná mundért ölt. Ezalatt járja a sok hülyeség egy és kétértelműség . . .

A harmadik fölvonásban az ezredes vendégséget ad saját szalonjában. Itt meghívottak között van az említett özvegy asszony is két lányával, akiket végül férjhez ad.

Értelmetlen zagyvalék az egész darab, a mely nem érdemelte meg, hogy a betanulásával foglalkozzanak. Maguk a szereplők is úgy mozogtak a színpadon, mint a kik erőszakoltan játszanak. Kidolgozott alakításról szó sem lehet. Egyik szerep sem volt olyan, a mely megérdemelte volna, hogy gondot fordítsanak rá. Bár a szereplők neveit elszereznők hallgatni, kötelességünk megnevezni a vezető szereplőket, *Tóth Elek*et, *Krasznait*, *Haraszthy*, *Palásthy*, *Toronyit*, *fehert*, a kik ügyesen darálták és mókázták el azt, amit kedvük ellenére kellett elmondaniok.

A legedzettebb színházlátogatók is azt mondták: »ez már sok. Ennyi hülye ostobaságtól csak azt várja az ember, hogy a függöny minél előbb legördüljön.«

Szeretjük hinni, hogy e darabnál — utoljára. —
—dy.

A kis herceg. Ma kedden Meilhac és Halévi vig operettje, körül előadásra a Szigligeti-színházban a Kis herceg, a melylyel az idei szezont megnyitották. A darab a már ismert szereposztással kerül színre és pedig a címszerepben Károlyi Leonával. Kivüle a főbb szerepeket Haraszthy Mici, T. Pogány Janka, Bérczy Gyula és Oláh Gyula játszzák.

Rákóczi visszatér. A Szigligeti-színház október 27-én tudvalevőleg diszelőadással ünnepli meg II. Rákóczi Ferenc fejedelem emlékezetét, hamvainak hazaszállítását alkalmából. Ennek a diszelőadásnak prologusa gyanánt kerül színre a »Rákóczi visszatér« című melódram, amelynek szövegét *Krúger* Aladár dr. zenéjét pedig Beleznay Antal szerezte. A költeményt a színház egyik tagja fogja szavalni. A zenei részt Röck Károly, a társulat karmestere írta át teljes ének- és zenekarra.

TÁVIRATOK.

Goluchowszky marad.

Bécs, október 15. (Saját tud. távirata.) Megbízható forrásból jelentik, hogy a király Goluchowszky grófnak állásában való megmaradását kívánja. Hir szerint a magyar kormányt is értesítették a király eme fölfigásáról s most már — mint a N. Fr. Presse írja — a magyar kormány feladata volna, hogy befolyását olyképp érvényesítse, hogy a delegáció úgy alakuljon meg, hogy a nyílt botránynak eleje vétessék. Hogy Wekerle mennyiben hajlandó vagy képes a delegáció viselkedését irányítani, azt ez idő szerint nem lehet megítélni.

A szerb válasz.

Belgrád, október 15. A szerb kormány tegnap este adta át Vuics követnek a külügyminiszter legutóbbi jegyzékére adott válaszát. E válasz ma délután érkezik Bécsbe. E jegyzék átadásával egyidejűleg báró Cikan belgrádi osztrák magyar követnek is átadják a jegyzék

másolatát. A jegyzék tartalmát annak átadásáig titokban tartják.

Az új bukaresti nagykövetségünk.

Bécs, október 15. Pallavicini János gróf utódjával, aki tudvalevőleg a monarchia konstantinápolyi nagykövetté neveztetett ki, a király Forgách János gróf braziliai nagykövetségét nevezte ki bukaresti nagykövetté.

Az orosz forrongás.

Lemberg, október 15. Lodzból jelentik: A Julius-utcában tegnap a lengyel szociáldemokrata-párt inicáléival ellátott zászlót tüzetek ki egy ház ormára. Azonnal katonaság jelent meg a helyszínén és sortűzet adott a házra, miközben a ház tulajdonosát agyonlőtték és több más embert megsebesítettek. Lodzból a lakosság még mindig tömegesen menekül. Az utcákon erős őrsapatok járkálnak. Minden járókelőt kivétel nélkül megmotoznak.

Tűzvész egy személyszállító hajón.

Hamburg, okt. 15. Egy antoni nevű személyszállító hajón, melyen vagy 1000 kínai és 7 európai tartózkodott, tűz ütött ki, mely három óráig pusztított, a tűznek a hajó egész rakománya martaléka lett. Oda égett még 170 kínai. Az európaiak megmenekültek. A tűz abból támadt, hogy a hajón levő gyapot hulladék a kínaiak vigyázatlansága következtében meggyuladt.

MULATSÁG.

A legényegylet háziestélye.

Hull a levél, száll a madár, itt az ősz. Itt az egyleti élet fölvirágzásának ideje, mikor a természetben minden virágzás megszűnik. Mintha ide akarna menekülni az ember a zárt-falak közé, hogy ne lássa a mulandóság szomorú mezeit. S itt pezsdül az élet, öröm végig nézni az élettől duzzadó arcokon azokban a termekben, melyek kongottak attól a néhány látogatótól, kik mégis be-benéztek régi üdülő helyeikre. De most megváltozott a helyzet. Tölongnak a nyáron üresen hagyott falak között: hiszen odakünn már oly hideg a természet, ideben meleg légkörben oly jól érzi magát mindenki. A kath. legényegylet vasárnap tartotta október havi házi-estélyét. Derős képet mutatott a vigkedélyű ifjuság. Kicsiny volt még az a tág helyiség is. Szóval az estély jól sikerült. A négyest 60 pár táncolta. Dula Miklós bandája hegedült. A jelen voltak közül sikerült följegyezni a következőket.

Asszonyok: Bereczky Lászlóné, Oláh Lajosné, özv. Kaucil Istvánné, B. Tóth Károlyné, Zsivánovics Antalné, Kudar Józsefné, Perjési Györgyné, Szalay Mihályné, Foris Mihályné, Daka Jánosné, Keresztési Józsefné, Létay Józsefné, Zöld Károlyné, Puskás Károlyné, Tóth Sándorné, Kugner Lajosné, Lipcsey Józsefné, Nagy Dánielné, Telekdi Sándorné, Fazekas Lajosné, Ocskó Istvánné, Nemes Zsigmondné, Hantner Józsefné, Cibere Józsefné, Földes Jakabné, Popovics Mihályné, Oláh Józsefné, Korláti Károlyné, Szilágyi Jánosné, Csoma Györgyné, Kiss Antalné, Grenó Istvánné, özv. Szabó Jánosné, Bárbu Jánosné, Simeg Dánielné, Jakab Jánosné, Schönberger Dánielné, özv. Shvarcz Imréné, Okos Lajosné.

Leányok: Bereczky Rózsika, Oláh Margitka, Iványi Ilonka, Kauczil nővérek, B. Tóth Mariska, Tóth Rózsika, Tóth Rózsika, Zsivánovics Rózsika, Perjési Erzsike, Szalay Margitka, Kudar Mariska, B. Tóth Rózsika, Szabó Mariska,

Tóth Vilmácska, Daka Emmuska, Puskás nővérek, Zöld Erzsike, Gantner Katica, Ocskó nővérek, Telekdi Etelka, Nagy Juliska, Földes Stéfánia, Tolnai Zsuzsika, Lipcsey Irénke, Kugner Piroska, Keresztési nővérek, Popovics Juliska, Létay Gizuska, Jakab Margitka, Bárbu Mariska, Simeg Annuska, Oláh nővérek, Korbita Vilmácska, Schönberger Annuska, Gábor Annuska, Szilágyi Jolánka, Csoma Erzsike, Kiss nővérek, Grenó Juliska, Szabó Juliska, Schwarcz Irénke, Okos Irénke.

Z E N E.

Népdalábrándok zongorára szerzék *Lányi* Ernő és *Tóth* Árpád; a Borsod-Miskolci Múzeum és Közművelődési-Egylet támogatásával kiadta Miskolcon Vadász M. zeneműke-reskedése, 8 füzet (mindegyiknek ára 1 korona 80 fill.), mindegyikben rendszeren két ábránd van három-három régebbi népdal; az első füzet legkönnyebben játszható, a többi fokozatosan nehezebb, de még az utolsó is olyan könnyű, hogy két-három éves zongoratanulás után könnyen megbirkózhatni vele, annál inkább, mert az ujjak rendje szinte példátlan gazdagsággal és gondossággal s kifogástalan pedagógiai tudással van megjelölve. *Lányi* Ernő és *Tóth* Árpád »Népdalábránd« gyűjteménye az első vállalkozás arra, hogy a zsenge ifjuságot nemzeti művészetre nevelje.

Igazságszolgáltatás.

Birói elégtétel Sas Edének. Közismert az a botránysos inzultus, amelyet *Kun* Béla, az »Előre« krajcáros ujság felelős szerkesztője a közelmúltban a városházán Sas Ede a Nagyvárad felelős szerkesztője ellen elkövetett. Sas Ede tudvalevőleg birói uton keresett magának elégtételt. Ez ügyben tegnap itélkezett a nagyvárad városi büntetőbiróság, melyen a magánvádat Sas Ede képviselőben Fráter Pál dr. terjesztette elő. A tárgyaláson a vádlott nem jelent meg. Palánkay Károly eljáró bíró a magánvád indítványára *Kun* Béla vádlottat a becsületsértés vétségében bűnösnek mondta ki és e cimán 300 korona pénzbüntetésre ítélte, mely be nem hajthatás esetén 30 napi elzárásra változtatik át. A bíróság súlyosbító körülményül vette, hogy a vádlott hasonló bűncselekményért már több ízben elítélve volt, hasonló ügy miatt jelenleg is folyik ellene büntető eljárás, továbbá, hogy az inzultust a városházán, tehát nyilvános helyen követte el, végül súlyosbító körülménynek vette azt a módot, melyet *Kun* Béla vádlott ez inzultust az »Előre« ujságban több ízben szövé tette.

Rablásért elítélt cigány. *Daróczi* Lajos vályogvető cigány ez év július 11-én a margittai vásáron világos nappal Margittának egyik legforgalmasabb utcáján Kurta Péter somályi lakostól 260 koronát erőszakkal elvett. Az ügyet tegnap tárgyalta az esküdttörbíróság és *Daróczi* Lajost *Virág* Béla dr. vádbeszédje és *Popity* János védőbeszéde után rablás büntette miatt a 92. § alkalmazásával 3 évi fegyházra ítélte. Az ítélet ellen az ügyész, a védő és a vádlott semmisségi panaszszal éltek.

KÖZGAZDASÁG.

A Polgári takarékszövetkezet közgyűlése.

A Polgári takarékpénztár r. t. vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta meg az alapítóke felemelése tárgyában összehívott rendkívüli köz-

gyűlését. Az igazgatóság jelentése, melyet Acél Zsigmond vezérigazgató terjesztett elő a jelenlegi 500.000 korona alaptőkének egy millió koronára való emelését javasolja, mely javaslat indoka az, hogy az intézeti üzletágak nagyarányu emelkedése kívánatosá teszi az intézet tőke erejének megerősítését. A közgyűlés az igazgatóságnak a tőke felemelésére vonatkozó javaslatát elfogadta és a szükséges alapszabály módosításokat jóváhagyta s ennél fogva a részvénybirtokosok minden régi részvény után egy új részvény átvételére tarthatnak igényt 210 korona árfolyamban, melyből 200-kor a részvénytőkéhez, 10-kor a tartalékalaphoz iratják. Ezenkívül bélyeg és kiállítási díj fejében darabonként 2-korona fizetendő. Amennyiben a részvények csak az 1907-ik évtől kezdődőleg részesednek az üzleti haszonban a befizetések után 5%-kamatot térít meg a takarékpénztár a befizetés napjától a folyó év végéig. Végül a közgyűlés felhatalmazta az igazgatóságot arra, hogy azon új részvényeket, melyek az elővételi jog nem gyakorlása folytán esetleg megmaradnak hasonló feltételek mellett legjobb belátása szerint értékesítse. A közgyűlésen jelen voltak a következők: Schvarcz Márton, Wechsler Adolf, Dr Radó Ignác, Acél Zsigmond, Schwarc Mór, Hann Lajos, Mitteleier Ede, Perlesz József, Schönberg Ármin, dr Bárdos Imre, Bleyer Kálmán, dr Weisz Márton Neumann Gábor, Balog Vilmos, Berger Gyula, dr Kiss Döme, Schwarc József, Weisz Károly, Wallerstein Dániel, Szódényi Nándor, Léderer Manó, Schönfeld Lajos, Wechsler József, May Sándor, id: Moskovits Mór, Szalai József, Weisz Ernő, Róz Simon, dr Lánci József, Ivánkai Fleishacker Hugó, Weisz József. . . .

Értéktőzsde.

Budapest, október 15.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—

Rimamurányi	— — — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — — —	670.—
Közuti vasut	— — — —	594.—
Városi villamosvasut	— — — —	327.50

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, október 15.

Buza okt.	— — —	14.40	—	14.36
Rozs okt.-re	— — —	12.84	—	12.88
Tengeri ápt. 1907.	— — —	10.14	—	10.10
Repeze aug.-ra	— — —	24.80	—	25.00
Zab ápr.-ra	— — —	15.00	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1906 t. okt. 15-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	112.75
Magyar koronajárdék 4%	— — —	98
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	— — —	84.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	— — —	94.80

Magyar gyermekny sorsjegy-kölesőn	— — —	95
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	208
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölesőn	— — —	152.50
Osztrák járadék aranyban	— — —	985.15
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	1.00
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.75
Magyar hitelbank részvény	— — —	813.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	672.25
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	674.50
Német birodalmi márka	— — —	19.08
London vista	— — —	117.75
Páris vista	— — —	240.10
20 márkás arany	— — —	95.35
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	35.46
Osztrák járadék papirban	— — —	98.75
Osztrák járadék ezüstben	— — —	99.75

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hirdetmény.

**A Biharmegyei Takarékpénztár zálogosztálya
e hó 24-én
árverést tart.**

Felkéretnek a zálogjegy birtokosok a tárgyaik rendezésére.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközölkötenek.

Levélfetek,

számlák, falragaszok,
bábi meghívók,
táncrendek, étlapok,
naptárak,
palackfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Özv. Dr. Deákné

Fogtechnikus

végez minden ebbe vágó műveletet.

Lakik: Nagyvárad Szilágyi-Dezső u. 18.

Tiszteletesek
Globusz
fémfisztró kivonat

Egy-két jó családból való,
2-3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

HIRDE T É S E K

jutányos árban
felvétetnek a

"TISZÁN TŰL"

kiadóhivatalában.

Hirdetmény!

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1906 október 14-én tartott rendkívüli közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvényőkjét 2500 darab új 200 koronás n. é. részvény kibocsájtása által 500000 koronáról

egy millió koronára

emeli fel.

Ezen új 2500 darab részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az új kibocsájtású részvények 210 korona vételárban bocsájtatnak ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 10 korona a rendes tartalékalaphoz csatolatik.

2. Minden régi részvény birtokosának egy új részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 210 korona vételáron felül darabonként 2 koronát bélyeg- és kiállítási-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1906. október 31. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak

a részvény lebélyegzése alkalmával darabonként . . . 40 koronát,

és kiállítási díj fejében 2 >

1906. november 15-ig 85 >

1906. december 1-ig 85 >

az intézet pénztáránál készpénzben kifizetni, mely összegek után a befizetés napjától 1906. december 31-ig 5 százalékos kamattérítetik meg.

Az új részvények 1907. január 1-től kezdve az üzleti haszonban részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsájtandó új részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitűzött záróhatáridőig, vagyis **1906. október 31-ig** az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1906. október 15.

Polgári Takarékpénztár részvénytársaság
igazgatósága.

*Pártoljuk a hazai ipart! Ne vigyük pénzünköt idegenbe
hanem vásároljunk kizárólag magyar készítményű*

BÚTOROKAT

gyári árban kezeség mellett a

Magyar Műbutorgyár Részvénytársaságnál

NAGYVÁRADON, FŐ-UTCA ELEJÉN.

Ipari és kereskedelmi vezető: PORJESZ HEKMAN.

Teljes lakás- szálloda- és kávéházberendezések műipari vállalata.

Kívánatra tervek és költségvetések. - Telefon 421 szám.

Oriási választék

Mindennemű nagy, szoba, közép,
ágy elé való, futó, diván és
Linoleum szőnyegek, pap-
lanok, asztal-ágy-gar-
nitúrák csipke-, szövet-
storok, függönyök.

AZ

ALKALMI

ÁRUHÁZ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. (Fröhlich-féle hentes üzlet mellett.)

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

Szolid és figyelmes kiszolgálás!!

Angol és magyar gyártmányu ruha,
kötött és blous **kelmék**, min-
tár sima és pique **Barche**lek
francia blous és pongyola-
flanelék. Valódi szepes-
ségi vásznak, damastok
chiffonok, Kávés és
asztal-garnitúrák,
barisnya és min-
dennemű
Jéger-árak.

Biharmegye legolcsóbb bevásárlási forrása.